

Механізм синергетичної взаємодії інструментів публічної політики центральних банків з урядами їх країн як елемент підвищення рівня розвитку економіки в умовах епідемічної загрози

Леонід Таранюк, Оксана Замора, Олексій Деміхов, Сумський державний університет

Мета. Метою є проведення порівняльного дослідження процесів співпраці центральних банків окремих країн світу з їх урядами в контексті формування механізму синергетичної взаємодії інструментів їх публічної політики з метою підвищення рівня розвитку економіки. **Актуальність** даного дослідження полягає в необхідності встановлення ефективних формальних та неформальних зв'язків між центральним банком країни як системоутворюючої фінансової установи, яка формує монетарну політику держави, та урядом країни як керівної структури, що створює економічну політику держави як частину своєї публічної політики. При цьому виникає необхідність проведення системного порівняльного аналізу досвіду розвинених країн та таких, що розвиваються, з метою формування дієвого інструментарію публічної політики центрального банку країни (у процесі взаємодії з її урядом) та прийняття ефективних управлінських рішень, які спрямовані на підвищення рівня розвитку економіки держави. **Результати.** Охарактеризовано систему відносин між центральним банком у розвинених країнах та в таких, що розвиваються, з їх урядами. Виявлено фактори позитивного та негативного впливу на формування інструментарію публічної економічної політики центрального банку країн та їх урядів. Проаналізовано формальні та неформальні зв'язки між центральними банками країн світу та їх урядами в процесі реалізації публічної політики центрального банку. Встановлені напрями удосконалення механізму синергетичної взаємодії інструментів політики центральних банків країн з їх урядами, який містить індикативні показники взаємодії центрального банку, міністерств, уряду країн з метою прийняття ефективних управлінських рішень. Обґрунтовано необхідність системної роботи всіх зацікавлених сторін (центрального банку, уряд країни, інші стейкхолдери) у процесі формування публічної політики, реалізація якої може впливати на підвищення рівня розвитку економіки держави. **Висновки.** Проведено порівняльний аналіз з елементами бенчмаркінгового оцінювання. Удосконалено механізм відносин центрального банку країни з її урядом. Оцінено роль даної взаємодії центрального банку країни з її урядом та іншими стейкхолдерами.

Ключові слова: механізм, синергія, інструментарій, економічна політика, публічна політика, уряд, центробанк, розвиток, економіка, епідемічна загроза

The mechanism of synergetic interaction of policy instruments of central banks with the governments of their countries as an element of increasing the level of economic development in the face of an epidemic threat

Leonid Taraniuk, Oksana Zamora, Oleksii Demikhov, Sumy State University

Goal. The purpose of the research is to conduct a comparative study of the work of the Central Bank of the world with their governments in the context of forming a mechanism for synergistic interaction of its economic policy instruments to improve the level of economic development. **Topicality.** The actualization of this study is the need to establish effective formal and informal links between the central bank as a system-forming financial institution that shapes the monetary policy of the state and the government as a governing body that creates a virgin economic policy. There is a need for a systematic comparative analysis of the experience of developed and developing countries in order to form an effective tool for economic policy of the central bank with its government and make effective management decisions aimed at improving the level of economic development. **Results.** The system of relations between the central bank of developed and developing countries and their governments is described. Factors of positive and negative influence on the formation of economic policy tools of the central bank of the countries and their governments are revealed. Formal and informal links have been analyzed between the world country's central bank and its government in the process of implementing the central bank's economic policy. The

mechanism of synergetic interaction of the tools of economic policy of the central bank of the countries with their governments is improved, which contains indicative indicators of the interactions of the central bank, ministries, government of the countries for the purpose of making effective management decisions. The necessity of systematic work of all stakeholders (central bank, government, other stakeholders) in the process of forming economic policy, the implementation of which can affect the level of economic development of the state, is substantiated. **Conclusions.** The comparative analysis with elements of benchmarking estimation is carried out. The mechanism of relations of the central bank of the country with its government is improved. The role of this interaction of the country's central bank with its government and other stakeholders was assessed.

Keywords: *mechanism, synergy, tools, economic policy, public policy, government, central bank, development, economy, epidemic threat*

Механизм синергетического взаимодействия инструментов публичной политики центральных банков с правительствами их стран как элемент повышения уровня развития экономики в условиях эпидемической угрозы

Леонид Таранюк, Оксана Замора, Алексей Демихов, Сумской государственный университет

Цель. Целью является проведение сравнительного исследования процессов сотрудничества центральных банков отдельных стран мира с их правительствами в контексте формирования механизма синергетического взаимодействия инструментов их публичной политики с целью повышения уровня развития экономики. **Актуальность** данного исследования заключается в необходимости установления эффективных формальных и неформальных связей между центральным банком страны как системообразующего финансового учреждения, которое формирует монетарную политику государства, и правительством страны как руководящей структуры, которая создает экономическую политику государства – часть своей публичной политики. При этом возникает необходимость проведения системного сравнительного анализа опыта развитых стран и развивающихся с целью формирования действенного инструментария взаимодействия публичной политики центрального банка страны с ее правительством и принятия эффективных управленческих решений, направленных на повышение уровня развития экономики государства. **Результаты.** Охарактеризована система отношений между центральным банком в развитых странах и в развивающихся с их правительствами. Выявлены факторы положительного и отрицательного влияния на формирование инструментария публичной экономической политики центрального банка страны и правительств. Проанализированы формальные и неформальные связи между центральными банками в отдельных странах мира и их правительствами в процессе реализации публичной политики центробанка. Установлены направления совершенствования механизма синергетического взаимодействия инструментов политики центральных банков стран с их правительствами, содержащий индикативные показатели взаимодействия центрального банка, министерств, правительства стран с целью принятия эффективных управленческих решений. Обоснована необходимость системной работы всех заинтересованных сторон (центральный банк, правительство страны, другие стейкхолдеры) в процессе формирования публичной политики, реализация которой может влиять на повышение уровня развития экономики государства. **Выводы.** Проведен сравнительный анализ, содержащий элементы бенчмаркингового оценивания. Усовершенствован механизм отношений центрального банка страны с ее правительством. Оценена роль данного взаимодействия центрального банка страны с ее правительством и другими стейкхолдерами.

Ключевые слова: *механизм, синергия, инструментарий, экономическая политика, банковская структура, правительство, развитие, экономика, эпидемическая угроза*

Стаття підготовлена авторами в рамках виконання науково-дослідної роботи «Механізм синергетичної взаємодії інструментів економічної політики як драйвер стабілізації секторів економіки в контексті зростаючих чинників вразливості внаслідок пандемії COVID-19».

Вступ.

Актуальність тематики дослідження полягає у тому, що в умовах розвитку продуктивних відносин та руху світової економіки до індустрії 5.0 та 6.0 виникає необхідність злагодженої роботи між фінансовими установами та органами управління держави з метою формування ефективної політики, зокрема публічної, що може призводити до підвищення рівня розвитку економіки в цілому. Актуальності даній тематиці також додає той факт, що багато країн світу мають незважену економічну політику, яка не відповідає сучасним трендам розвитку світової економіки та призводить до локальних фінансових криз, низької фінансової платоспроможності та ліквідності банківської системи, неефективністю прийняття управлінських рішень з боку уряду країн, високого дефіциту державного бюджету. Передусім, ці негативні чинники можна віднести до країн світу, що розвиваються, хоча, інколи, це стосується і розвинених країн, які опиняються в зоні світової фінансової кризи, пандемії, природних та техногенних катастроф та інших негативних чинників, які мають світовий масштаб своєї дії. Тому виникає потреба у формуванні дієвого механізму синергетичної взаємодії інструментів політики центробанку країн з їх урядами з метою підвищення рівня розвитку економіки держав та зниження ризиків впливу деструктивних факторів на роботу суб'єктів господарювання та державного апарату управління.

Метою даного наукової роботи є проведення порівняльного дослідження процесів співпраці центральних банків окремих країн світу з їх урядами в контексті формування механізму синергетичної взаємодії інструментів їх публічної політики з метою підвищення рівня розвитку економіки.

Методи дослідження. У даній статті використовуються наступні методи дослідження: порівняльного аналізу при дослідженні відносин між центральним банком країн та їх урядами; факторного аналізу – при становленні позитивних та негативних факторів впливу на формування інструментарію публічної економічної політики центрального банку країн та їх урядів; метод бенчмаркін-

гу – при оцінці системи відносин центрального банку розвинених країн з їх урядами та експлікація передового досвіду органів державної влади та фінансових інституцій розвинених країн на відносини між центральним банком країн, що розвиваються, та їх урядами; системний метод – при встановленні формальних та неформальних зв'язків між центральним банком країни та її урядом у процесі реалізації політик центрального банку; індикативний метод – при удосконаленні механізму синергетичної взаємодії інструментарію різних політик центральних банків країн з їх урядами, який містить індикативні показники роботи центробанку, міністерств, уряду країн; метод узагальнень – при обґрунтуванні необхідності системної роботи всіх зацікавлених сторін (центрального банку, уряд країни, інші стейкхолдери) у процесі формування публічної економічної політики центрального банку країни.

Аналіз літератури. При дослідженні джерел наукової літератури необхідно зупинити увагу на статті ученого Мозер-Баеха П. (Moser-Voehm, 2005), який досліджував взаємовідносини між центральним банком та урядом у різних країнах світу, використовуючи методи польових досліджень при встановленні видів організаційних заходів між центральним банком та урядом і визначення пріоритетності їх цілей. Можна також розглянути декларацію головних тенденцій у сучасному світовому банкінгу в праці науковців Арчера Д. та Бінгема Г. (Archer & Bingham, 2009). Важливим є розгляд питань міжнародного валютного регулювання при формуванні ефективних відносин між центральним банком та урядом; дані аспекти було відзначено в праці ученого-економіста Манденга О. (Mandeng, 2015). При формуванні демократичного стилю взаємовідносин між центральним банком та урядом країни важливим є встановлення неформальних відносин між топ-менеджментом установ, залучаючи технологію джентльменських угод; дане питання було висвітлено в Бреттонвудському проєкті (Bretton woods project, 2019 Annual Meetings Preamble). Встановлення відносин між центральним банком та міністерством фінансів республіки Тринідад і Тобаго (як приклад досвіду країн, що розвиваються) висвітлено в праці (Finance Minister issues, 2015).

Формування фінансової підтримки з боку центрального банку Індії щодо створення депозитних ліній підтримки банківського сектора країни в період поширення вірусу COVID-19 було відзначено в праці науковця Шреста П. (Shrestha, 2020). Політика управління боргами при формуванні відносин між центральним банком Ісландії та міністерством фінансів даної країни розглянуто в договорі даних інституцій (Agreement, 2010). Формування стійких кооперацій між центральними банками та міністерствами фінансів країн Азії є передумовою успішної взаємодії в міжнародній економічній політиці центральних банків країн Азії, дане дослідження розглянуто в праці (Joint Statement 23rd ASEAN, 2020; Joint Statement 6th ASEAN, 2020). Створення неформальних зв'язків між центральним банком та урядом Південної Кореї через реалізацію джентльменської угоди при впровадженні політики державних облігацій відзначено в праці Шіна Х. та Чунга С. (Shin, & Chung, 2012). Відносини між центральним банком Канади та міністерством фінансів даної країни розглянуто науковцем Амтенбрінком Ф. (Amtenbrink, 2004). Реалізація монетарної політики у відносинах центрального банку та уряду Танзанії було висвітлено в науковій праці Масаве Д. (Masawe, 2001). Проблематику глобальних дисбалансів у відносинах між центральними банками та урядами країн Європи та урядом США у період другої половини 20 століття вивчав у своїй праці науковець Ейчінгрін Б. (Eichengreen, 2004).

Наявні підходи до визначення предмету дослідження. До наявних підходів визначення предмету дослідження необхідно передусім віднести порівняльний підхід, адже він є системоутворюючою ланкою при розгляді питання удосконалення механізму синергетичної взаємодії інструментів публічної економічної політики центрального банку країн з їх урядами та ґрунтується на передовому досвіді розвинених країн, уряди та фінансові установи яких залучають демократичні методи управління при формуванні формальних та неформальних зв'язків між центральним банком, урядом та іншими зацікавленими стейкхолдерами, а також проявляється в аналізі досвіду розвинених країн

у системі відносин між центральним банком та їх урядом з використанням інструментарію бенчмаркінгових досліджень (досвід розвинених країн та перенесення його використання у роботу фінансових інституцій та урядових організацій країн, що розвиваються). Також у даному науковому дослідженні використана методологія (система методів) дохідного підходу при формуванні індикативних показників, що характеризують ефективну політику центрального банку країни та її уряду, і які відображають, зокрема, економічний ефект даної політики.

Результати дослідження. Після дослідження наукової літератури та встановлення методичного забезпечення перейдемо до результатів дослідження, а саме порівняльного аналізу відносин центрального банку різних країн з їх урядами при реалізації публічної економічної політики.

При встановленні відносин між центральним банком країни та її урядом велике значення має нормативне забезпечення діяльності даних установ. Закони про центральний банк регламентують роль та відповідальність центробанку, встановлюють цілі, визначають ступінь незалежності та характер підзвітності. Вони також визначають повноваження центрального банку, включаючи повноваження укладати операції та вживати адміністративні дії, такі як видача нормативних актів та стягнення зборів та штрафів. Також вони визначають відносини центрального банку з урядом та ступінь автономії першого (Archer, & Bingham, 2009). Незалежні центральні банки регулярно взаємодіють зі своїми урядами та законодавчими органами. В індустріальних країнах управлінець центробанку та міністр фінансів частіше зустрічаються один на один або в невеликій групі, ніж у країнах із ринковою економікою. Навпаки, у країнах із ринковою економікою набагато частіше представник уряду бере участь у засіданнях правління центрального банку, а управлінець – у засіданнях уряду. Вищі посадові особи центрального банку зустрічаються з колегами з уряду приблизно вдвічі частіше в країнах із ринковою економікою, ніж у промислово розвинутих країнах, що частково відображає більш широкий спектр функцій першої, ніж другої (Archer, & Bingham, 2009).

На технічному рівні інформаційні потоки між центральним банком та урядом, як правило, також необхідні для повсякденної реалізації монетарної політики. У деяких країнах, особливо на ринках, що розвиваються, важливим є сприйняття тісної координації між центральним банком та міністерством фінансів як дуже важливої для інвесторів, особливо в періоди фінансового стресу (Moser-Voehm, 2005).

Необхідно зупинити свою увагу на факторах позитивного та негативного впливу на формування інструментарію публічної (зокрема, економічної) політики центрального банку країн та їх урядів на концептуальному рівні.

До позитивних факторів слід віднести:

- сприятливе економічне становище світової економіки, яка впливає на політику центрального банку конкретної країни та зваженої політики її уряду;

- низькі облікові ставки центрального банку, що призводить до прийняття підприємсько-центриських рішень (низькі відсоткові ставки по комерційним кредитам для суб'єктів підприємницької діяльності) на користь розвитку малого та середнього бізнесу у країні;

- високий рівень конкурентного середовища у країні, що впливає на підвищення ліквідності банківських установ, формування ефективної монетарної політики центральним банком країни, створення сприятливого інвестиційного клімату, за рахунок низьких відсотків за кредитами, розробка та реалізація урядом програм розвитку фінансового сектору економіки.

До негативних факторів слід віднести:

- вплив зовнішніх деструктивних чинників на відносини між центральним банком країни та її урядом, до яких слід віднести світові кризи, негативний вплив інших держав, Міжнародного валютного фонду на національну економічну політику держави;

- вплив внутрішніх деструктивних чинників на відносини між центральним банком країни, такі як: неузгодженість рішень між учасниками процесу, конфлікт інтересів у топ-менеджменті центрального банку і представників уряду країни, нерозуміння економічної політики центрального банку урядом країни, егоцентризм при

прийнятті управлінських рішень на користь однієї з сторін;

- вплив форс-мажорних обставин, таких як: воєнні дії, природні та техногенні катастрофи, світові пандемії, економічні ембарго, фінансові дефолти, обвал курсу валют на світових біржах тощо.

Дослідимо формальні та неформальні зв'язки між центральним банком країн світу та їх урядом в процесі реалізації економічної політики центрального банку. Щодо формального підходу, то підходи урядів до видання директив центральним банкам суттєво різняться, про що свідчать процедури, запроваджені в Канаді, Південній Кореї, Малайзії та Новій Зеландії. У Канаді закон вимагає регулярних консультацій між міністром фінансів та головним банкіром. Якщо питання не може бути вирішене на цих консультаціях, міністр може видати директиву щодо монетарної політики, але лише після подальших консультацій з головою центрального банку та схвалення дій прем'єр-міністра. Директива повинна містити конкретні вказівки і застосовуватись лише до певного періоду часу; Парламент повинен опублікувати його протягом 15 днів. У Південній Кореї міністр фінансів може вимагати від Ради з монетарної політики Банку Південної Кореї переглянути рішення, яке, на думку міністра, суперечить економічній політиці уряду. Запит повинен бути оголошений публічно. Якщо у відповідь Рада з грошово-кредитної політики підтвердить це рішення (принаймні, п'ять членів), тоді Президент Південної Кореї повинен прийняти остаточне рішення. У Малайзії чинним законодавством (ще на етапі розгляду) передбачено, що міністр фінансів може в будь-який час видавати розпорядження центральному банку, і центральний банк повинен його виконувати. Якщо центральний банк заперечує, міністр повинен представити як директиву, так і заперечення в законодавчому органі. У Новій Зеландії застосовується більш детальний підхід. Прем'єр-міністр може надати директиву центральному банку за порадою міністра фінансів. Директива застосовується максимум на 12 місяців, після чого її можна продовжити. Вона повинна бути опублікована та представлений у парламенті, а директор

та міністр фінансів повинні протягом 30 днів узгодити нову Угоду про цілі політики, яка відповідає директиві. Дещо інший механізм застосовується в Японії, де міністр фінансів та міністр економічної та фіскальної політики (або призначений делегат) можуть подавати до Ради пропозиції щодо питань монетарного контролю; або вони можуть вимагати, щоб Рада відклала голосування з питань монетарного контролю до наступного засідання Ради (Moser-Boehm, 2005).

Банки та фінансові установи Непалу внесли близько 280 мільйонів рупій до урядового фонду COVID-19 після того, як центральний банк зробив для них обов'язковим внесок решти суми свого фонду корпоративної соціальної відповідальності у фонд пандемії. Відповідно до директиви центрального банку, їм потрібно відділити один відсоток від чистого прибутку у фонд, і вони можуть використовувати його для допомоги маргіналізованим групам та задля добробуту своїх працівників (Shrestha, 2020).

Метою Угоди між Міністерством фінансів та Центральним банком Ісландії про управління боргом казначейства є сприяння більш економічному, ефективному та ефективному управлінню боргом на основі стратегії управління боргами Міністерства фінансів. Це тягне за собою мінімізацію внутрішніх та іноземних інтересів і фінансових витрат Казначейства шляхом пошуку пропозицій щодо фінансування Казначейства як зсередини країни, так і з-за кордону (Agreement, 2010).

Кілька центральних банків Південноафриканської республіки (ПАР) підписали Меморандум про взаєморозуміння (MoU) з урядом для полегшення їх взаємодії між собою. На початку свого перебування на посаді нинішній директор Південноафриканського резервного банку провів низку спірних зустрічей з міністром фінансів та його персоналом. Ситуацію покращила пропозиція директора щодо нового підходу до їхніх засідань; підхід був офіційно оформлений MoU та суттєво покращив стосунки. У Гонконгу обмін листами між фінансовим секретарем та виконавчим директором НКМА у 2003 р. визначив їх відповідні ролі (Moser-Boehm, 2005).

Щодо неформального підходу між центральним банком та урядом країни в процесі реалізації політик центробанку, то неофіційні/неформальні домовленості про взаємодію з урядом дуже різні, але очевидні деякі основні підходи. Застосування цілої низки цих підходів видається найбільш актуальним для підтримки продуктивності відносини з урядом, якщо вони розглядаються центральним банком як частина «активного управління» відносинами (Moser-Boehm, 2005).

Історія резервних валют свідчить про те, що неформальні домовленості були дуже важливими. Мілтон Фрідман назвав їх «джентльменською домовленістю серед центральних банків не вимагати конверсії». У 2009 р. державний секретар США Хіларі Клінтон особливо закликала Китай не продавати свої доларові резерви. Досвід показав, що в роботі центробанків було багато таких випадків, коли вони стали критичними позикодавцями для підтримки провідної резервної валюти. Таким чином, збереження конвертованості валют часто покладалося на певне розуміння, щоб відмовитись від конвертації (Mandeng, 2015).

Так звана джентльменська угода – ще одна опора недемократичної системи управління. Відбір керівних кадрів у Світовому банку та МВФ підпорядковується історичній «джентльменській угоді», яка гарантувала, що керуючий директор МВФ завжди був європейцем, а президент Світового банку – громадянином США (Bretton woods project, 2019).

Цікавим є досвід взаємодії центрального банку Республіки Тринідад і Тобаго з комерційними банківськими установами. А саме: центральний банк звернувся до комерційних банків із проханням забезпечити задоволення всіх законних вимог щодо іноземної валюти (у розумні строки), при цьому пріоритет надається операціям, пов'язаним з торгівлею. Чисті офіційні резерви Тринідаду і Тобаго залишаються комфортними, і у 2015 р. становили 10,1 млрд доларів США, що еквівалентно майже річному імпорту (Finance Minister issues, 2015).

Уряд Південної Кореї повідомив, що уклав джентльменську угоду з центральними банками окремих країн щодо взаємного

обміну інформацією про заплановані закупівлі державних облігацій у відповідь на зростаючі іноземні інвестиції в державний борг Кореї (Shin, & Chung, 2012).

У Канаді міністр фінансів та губернатор Банку повинні регулярно консультиватися з питань монетарної політики та її співвідношення із загальною економічною політикою з посиланням на розділ 14 Закону «Про Банк Канади» (Amttenbrink, 2004).

Добровільні угоди між центральним банком Танзанії та банками спрямовані на поліпшення монетарних умов в економіці країни. У Танзанії такі угоди використовуються між центральним банком та найбільшим комерційним банком, намагаючись зменшити розкид процентних ставок (Masawe, 2001).

У Європі в кінці 60-их рр. відбулася «джентльменська угода», в якій центральні банки обіцяли не конвертувати успадковані залишки в доларах, але залишалися вільними у можливості конвертувати будь-які додаткові долари, накопичені ними, починаючи з 1968 р. Центральні банки скасували «The Gold Pool» у 1968 р., погодившись, що вони більше не будуть постачати золото на ринок, а здійснюватимуть операції лише між собою за офіційною ціною (Eichengreen, 2004).

На базі проаналізованого досвіду розвинутих та таких, що розвиваються, країн у відносинах між центральним банком, урядом та іншими зацікавленими стейкхолдерами авторами запропоновано удосконалити механізм синергетичної взаємодії на основі інструментарію політик центральних банків країн з їх урядами, який містить індикативні показники взаємодії центрального банку, уряду країн з метою прийняття ефективних управлінських рішень. Дана пропозиція полягає у формуванні індикативних показників оцінки взаємодії центрального банку країни та її уряду з метою встановлення ефективності даних відносин у процесі реалізації публічної політики.

До індикативних показників роботи центрального банку країни в процесі взаємодії його з урядом країни відносимо:

- рівень гнучкості монетарної політики;
- рівень фінансового нагляду за фінансовими установами (комерційні банки, фінансові компанії);

- рівень довіри до уряду з боку керівництва центрального банку;
- облікова ставка центрального банку;
- рівень адаптивності управлінських рішень до обсягу золотовалютних резервів держави.

До індикативних показників уряду, міністерств країни в процесі взаємодії з центральним банком країни відносимо:

- рівень віддачі фінансових інвестицій від попиту на продукцію фінансових установ (фінансові послуги, цінні папери, дорогоцінні метали, ОВДП) в умовах сформованого урядом інвестиційного клімату;
- продуктивність персоналу (обсяг виконаних робіт у кооперації між співробітниками міністерств, уряду та центрального банку);
- кількість розроблених програм міністерств, уряду щодо захисту здоров'я населення (фінансування програм з боку бюджету країни та реалізація їх через фінансові установи – видача фінансової допомоги населенню);
- ВВП-країни (рівень ефекту економічної політики уряду);
- рівень мотивування керівництва міністерств, уряду до успішної реалізації реформ у фінансовому секторі економіки.

Використання даних показників у моніторингу стейкхолдерів призводить до встановлення рівня успішності взаємодії між центральним банком, міністерствами та урядом країни і дає можливість приймати ефективні спільні управлінські рішення в процесі реалізації публічної політики центрального банку.

На підставі сформованих індикативних показників роботи центрального банку, міністерств, уряду країн виникає необхідність у системній роботі всіх зацікавлених сторін (центральный банк, уряд країни, міністерства та інші стейкхолдери) у процесі формування економічної політики, реалізація якої може впливати на підвищення рівня розвитку економіки держави, яка полягає в взаємодії між усіма учасниками процесу та готовності до успішного результату. У допомозі можуть бути дієві як формальні, так і неформальні підходи до взаємовідносин між стейкхолдерами. Головною особливістю є

готовність учасників процесу до змін і виконання сформованої політики центрального банку, яка спрямована на підвищення рівня розвитку економіки держави.

Висновки. На завершення необхідно зазначити важливість формування дієвого механізму синергетичної взаємодії інструментів публічної економічної політики центрального банку країн з їх урядами як складової підвищення рівня розвитку економіки держави. При цьому синергетичність даної взаємодії досягається за рахунок збалансованих відносин між центральним банком та урядом, використовуючи механізми формальних та неформальних взаємозв'язків між усіма зацікавленими сторонами. Авторами доведено концептуальні положення системи відносин між центральним банком розвинених країн і таких, що розвиваються, та їх урядами, що формує теоретичний базис комунікаційної політики між центральним банком та урядом країни. Сформовано перелік факторів позитивного та негативного впливу на формування інструментарію узгодження політик центрального банку країн та їх урядів з метою системного розуміння позитивного та деструктивного факторного впливу. Встановлено, що особливо це відбувається у моделі взаємодії центрального банку та уряду країн, що розвиваються. Проаналізовано формальні та неформальні зв'язки між центральним банком окремих країн світу та їх урядом в процесі реалізації політик центробанку, де за основу було взято бенчмаркінгове дослідження роботи даних суб'єктів у країнах з розвинутою та такою, що розвивається, економіками; це дозволяє визначити дієві маркери в формуванні публічної політики центрального банку країни. Авторами удосконалено механізм синергетичної взаємодії

інструментарію економічної політики центрального банку країн з їх урядами, який, на відміну від наявних, містить індикативні показники взаємодії центрального банку, міністерств, уряду країн (показники якісного та кількісного економічного аналізу), це дозволяє приймати ефективні управлінські рішення на державному та міждержавному рівнях у сфері реалізації публічної економічної політики. Авторами обґрунтовано необхідність системної роботи всіх зацікавлених сторін (центральный банк, уряд країни, інші стейкхолдери) в процесі формування публічної економічної політики, реалізація якої може впливати на підвищення рівня розвитку економіки держави; дана робота полягає у взаємодії між усіма учасниками процесу, використовуючи формальні та неформальні підходи до даної взаємодії. На думку авторів вибір підходів будується залежно від конкретних ситуацій та рівня розвитку економіки, демократії у конкретній державі. Необхідно також зазначити роль взаємодії центрального банку країни з її урядом та іншими стейкхолдерами, яка визначається як зовнішніми чинниками (лояльність світових фінансових організацій до країни, світові кризи, форс-мажорні обставини), так і внутрішніми чинниками (інвестиційний клімат, законодавче забезпечення, конкурентне середовище, рівень зовнішнього боргу держави) і має формувати збалансовану політику центрального банку щодо загальної політики уряду країни, що впливає на розвиток економіки держави загалом. Перспективами подальших наукових досліджень має стати формування економічних моделей відносин центрального банку та уряду, через дослідження залежності економічних показників роботи стейкхолдерів в умовах розвитку економіки.

REFERENCES

Agreement between the Ministry of Finance and Central Bank Iceland on Treasury debt management (2010). *Ministry of Finance, Central Bank of Iceland*. Reykjavík, 18 October 2010. (pp. 1–6). Retrieved from <https://www.lanamal.is/Assets/Agreement%20between%20MF%20and%20Central%20Bank.pdf>.

Amttenbrink, F (2004). The Three Pillars of Central Bank Governance – Towards a Model Central Bank Law or a Code of Good Governance? *International Monetary Fund*, 1–33.

Archer, D., & Bingham, G. (2009). The main tendencies in modern central banking. *Issues in the Governance of Central Banks* (pp. 5–16). Basel: Bank for International Settlements Press & Communications.

- Eichengreen, B. (2004). Global imbalances and the lessons of Bretton Woods. *Économie internationale*, 4, 39–50.
- Finance Minister issues special directives to Central Bank. (2015). *Government of the Republic of Trinidad and Tobago*. October 30, 2015. Retrieved from <http://www.news.gov.tt/content/finance-minister-issues-special-directives-central-bank#.X5CLP1gzacw>.
- Joint Statement of the 23rd ASEAN+3 Finance Ministers' and Central Bank Governors' Meeting (2020). *Monetary Authority of Singapore*. Retrieved from <https://www.mas.gov.sg/news/media-releases/2020/joint-statement-of-the-23rd-asean-3-finance-ministers-and-central-bank-governors-meeting>.
- Joint Statement of the 6th ASEAN+3 Finance Ministers' and Central Bank Governors' Meeting. (2020). *Monetary Authority of Singapore*. Retrieved from <https://www.mas.gov.sg/news/media-releases/2020/joint-statement-of-the-6th-afimgm>.
- Mandeng, O. J. (2015). SDRs and international currency diversification. *Workshop—The Emergence of a Multipolar Currency Regime, Economics Commentary*. New Sparta Asset Management and LSE Department of Economic History. LSE IDEAS, Konrad Adenauer Stiftung, London 28 October 2015. Retrieved from <https://www.economicsadvisory.com/comments/15-10-28-SDR-international-currency-diversification.html>.
- Masawe, J. L. (Ed). (2001). *The monetary policy framework in Tanzania. Materials of Conference on Monetary Policy Frameworks in Africa, held at the South African Reserve Bank*. Dodoma.
- Moser-Boehm, P. (Ed.). (2005). The relationship between the central bank and the government. *Report by the Study Group on Central Bank Capital* (pp. 45–63.) New York: CB.
- Shin, H. C. & Chung, S. (2012). *S.Korea agrees to mutual information exchange on government bonds*. Pulse by Maeil Business News Korea. Retrieved from <https://pulsenews.co.kr/view.php?year=2012&no=207686>.
- Shrestha, P. M. (2020, October 4). Banking sector deposits Rs 280 million in Covid-19 fund after central bank directive. *The Kathmandu Post*. Retrieved from <https://kathmandupost.com/money/2020/10/04/banking-sector-deposits-rs-280-million-in-covid-19-fund-after-central-bank-directive>
- What is the «gentleman's agreement»? (2019). *Bretton woods project 2019*. Retrieved from <https://www.brettonwoodsproject.org/2019/07/what-is-the-gentlemans-agreement/>

Таранюк Леонід

Доктор економічних наук, професор
Сумський державний університет

Email: Lnt@ukr.net

Замора Оксана

Кандидат економічних наук, доцент
Сумський державний університет

Email: o.zamora@uabs.sumdu.edu.ua

Деміхов Олексій

Кандидат наук з державного управління
Сумський державний університет

Email: o.demyhov@management.sumdu.edu.ua

Taraniuk Leonid

Doctor of Economic Sciences, Full Prof.
Sumy State University

ORCID: 0000-0003-1842-7128

Zamora Oksana

Candidate of Economic Sciences, Assoc. Prof.
Sumy State University

ORCID: 0000-0002-7056-4149

Demikhov Oleksii

Ph.D. of Public Administration, Assoc. Prof.
Sumy State University

ORCID: 0000-002-9715-9557

Цитування: Таранюк, Л., Замора, О., & Деміхов, О. (2020). Механізм синергетичної взаємодії інструментів публічної політики центральних банків з урядами їх країн як елемент підвищення рівня розвитку економіки в умовах епідемічної загрози. *Аспекти публічного управління*, 8(5), 13–21. doi: 10.15421/152089

Citation: Taraniuk, L., Zamora, O., & Demikhov, O. (2020). Mekhanizm synerhetychnoi vzaiemodii instrumentiv publichnoi polityky tsentralnykh bankiv z uriadamy yikh krain yak element pidvyshchennia rivnia rozvytku ekonomiky v umovakh epidemichnoi zahrozy [The mechanism of synergetic interaction of policy instruments of central banks with the governments of their countries as an element of increasing the level of economic development in the face of an epidemic threat]. *Public administration aspects*, 8(5), 13–21. doi: 10.15421/152089

Стаття надійшла / Article arrived: 17.09.2020

Схвалено до друку / Accepted: 27.10.2020